



Datum
2021-04-14
Vår referens
Pontus Alexandersson
Bygglovsarkitekt
pontus.alexandersson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Nämndinitiativ - enklare regler för gatukonst SBN-2020-886

Sammanfattning

Martin Molin (C) och Bengt Svensson (C) har i skrivelse till stadsbyggnadsnämnden yrkat att nämnden ska ge i uppdrag åt stadsbyggnadskontoret att utreda hur tillståndsprocessen för den som vill utöva gatukonst kan förenklas genom att identifiera vissa typfall där kraven på bygglov kan undantas, alternativt ske på ett förenklat sätt.

Mot bakgrund av gällande lagstiftning kan Stadsbyggnadskontoret inte frångå lovplikten, utan måste bedöma varje enskilt fall med anledning av det som framgår i plan- och bygglagen. Däremot redovisas ett antal åtgärder nedan som kommer att förenkla och förtydliga ansökningsprocessen och vilka regler som gäller.

Förslag till beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden besvarar Centerpartiets skrivelse med vad som anförs i stadsbyggnadskontorets tjänsteskrivelse.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse SBN 2021-04-22 Nämndsinitiativ – enklare regler för gatukonst
- Nämndsinitiativ – Enklare regler för gatukonst
- §357 SBN 2020-11-12 Nämndinitiativ - enklare regler för gatukonst inkl muntlig reservation (SD)

Beslutsplanering

- Stadsbyggnadsnämnden 2020-11-12
- Stadsbyggnadsnämnden 2021-04-22

Ärendet

Bakgrund

Stadsbyggnadsnämnden har gett i uppdrag åt stadsbyggnadskontoret att utreda hur tillståndsprocessen för den som vill utöva gatukonst kan förenklas genom att identifiera vissa typfall där kraven på bygglov kan undantas, alternativt ske på ett förenklat sätt.

Avgränsning

Uppdragets utredning begränsas att omfatta endast bygglovspliktiga konstruktioner och byggnader som inte är en- och tvåbostadshus inom områden med detaljplan i Malmö kommun.

Metod

- Översyn av avslutade ärenden om gatukonst i Stadsbyggnadskontorets ritningsarkiv och granskning av Stadsbyggnadskontorets tidigare ställningstaganden, hur hanteringen av dessa gått till och vilka typer av bygglov som givits för gatukonsttåtgärder.
- Genomgång av plan- och bygglagen (2010:900 PBL) samt plan- och byggförordningen (2011:338 PBF) för att understödja bedömningen av lovplikt för gatukonst.
- Möte med externa aktörer verksamma inom gatukonst i olika sammanhang samt andra kommuner med syfte att bilda en uppfattning om hur bygglovsprocessen upplevs från aktörernas sida och hanteras av andra kommuner.
Referensgruppen består av Tor Hedendal (Artscape), Mikael Rickman och Rikard Johansson (Street Corner), Hjalmar Falck (BID Sofielund), Mikael Andersson Ståhl (Stockholms stad) samt Pia Hermansson och Daniel Ricardo Terres (Göteborgs stad).
En intern testgrupp på stadsarkitektavdelningen i Malmö stad har varit referens för ärendehanteringen.

Omvärldsbevakning

De aktörer som aktivt utövar gatukonst i Malmö upplever att bygglovsprocessen är krånglig och svår att beräkna. Genom möten och samtal med referensgruppen framgår att det finns ett stort intresse av en förenkling av bygglovsprocessen samt ett behov av en tydlig taxa då gatukonstprojekt ofta styrs av en snäv budget. På Malmö stads hemsida finns idag generell information om fasadändringar, inte specifikt något om gatukonst.

Stockholm stad har inte några tydliga riktlinjer för hanteringen av gatukonstärenden. Mikael Andersson Ståhl, bitr. bygglovschef på Stockholms stadsbyggnadskontor, framför att de i regel ger permanenta bygglov och tillåter ändringar av konstverk med permanenta lov utan krav på nytt bygglov avseende ändringen. På detta sätt har de även hanterat bygglov för graffitiväggar. Muralmålningar eller liknande konstverk som uppförs med syftet att marknadsföra en verksamhet hanteras som skyltar.

Pia Hermansson, enhetschef på Göteborgs stads stadsbyggnadskontor, meddelar att de generellt sett inte tar bygglov för konst i stadsrummet med undantag för omfattande verk över större delen av hela fasader. Muralmålningar som Göteborgs stad bedömer som bygglovspliktiga hanteras oftast med tidsbegränsade lov med möjligheten att få permanent bygglov i efterhand. Daniel Ricardo Terres, projektledare för Urban Konst på Göteborgs konsthall, menar att intresset för kommunala direktiv gällande gatukonst är efterlängtad och något som gatukonstnärer verksamma i staden efterfrågar en längre tid.

Av dialogen med både Stockholm och Göteborg framgår att de saknar politiskt fotfäste vad avser gatukonstärenden och framhåller att de på respektive stadsbyggnadskontor är positivt inställda till nämndsinitiativet i Malmö att utreda möjligheten att förenkla bygglovsprocessen för dessa.

Lovplikt

Gatukonst i olika former på en byggnads fasad eller på andra bygglovspliktiga konstruktioner än byggnader kräver oftast bygglov, antingen som fasadändring eller väsentlig ändring av konstruktion.

Innebär ett gatukonstverk reklam eller marknadsföring av en verksamhet ska detta hanteras som en skylt som kan kräva bygglov.

Enligt plan- och bygglagen (PBL) krävs bygglov för fasadändring på andra byggnader än en- och tvåbostadshus om det innebär att byggnaden byter färg, fasadbeklädnad, taktäckningsmaterial eller om byggnadens utseende avsevärt påverkas på annat sätt¹. I PBL finns det endast undantag från lovplikten avseende fasadändringar på andra byggnader än en- och tvåbostadshus om det innebär att färga om, byta fasadbeklädnad eller byta taktäckningsmaterial på fasad eller tak som vetter mot kringbyggd gård förutsatt att det inte är inom kulturhistoriskt särskilt värdefull miljö eller att det bestämts i gällande detaljplan om gestaltningen².

Enligt plan- och byggförordningen (PBF) krävs det även bygglov för att väsentligt ändra andra konstruktioner än byggnader som till exempel murar och plank, transformatorstationer, vindkraftverk, fasta cisterner och andra anläggningar för kemiska produkter³.

I tidigare initiativ *Malmöinitiativ – Låt butiksägaren få bestämma över sina butiker*⁴ har Stadsbyggnadskontoret informerat stadsbyggnadsnämnden att även mindre förändringar på en fasad som exempelvis rulljalousier och andra stöldskydd kan innebära att en byggnad får ett ändrat visuellt intryck och därmed kan vara en fasadändring som kräver bygglov. Att ändra befintliga jalousier med konstverk kan också utgöra en fasadändring som kräver bygglov.

Det som angår lovplikt i plan- och bygglagen och plan- och byggförordningen avseende fasadändringar och andra väsentliga ändringar av byggnader och andra konstruktioner kan inte förändras på kommunal nivå och Malmö stad kan därmed inte bygglovsbefria vissa fasadändringar. Vad det innebär att byggnadens yttre utseende avsevärt påverkas eller att väsentligt ändra en annan konstruktion än en byggnad är en bedömningsfråga. Bedömningen görs alltid av Stadsbyggnadskontoret. Bedömningsgrundande ställningstaganden baseras på föreslagen placering, utbredning, lokala förutsättningar, rådande lagstiftning och bestämmelser i gällande detaljplan. Stadsbyggnadskontoret ska endast bedöma om gatukonståtgärden innebär en sådan förändrad fasadgestaltning som kräver bygglov.

Bedömning av lämplighet

Konstverkets lämplighet på föreslagen placering bedöms utifrån gällande krav i plan- och bygglagen samt eventuella begränsningar i gällande detaljplan. Konstverkets motiv är av mindre vikt jämfört med anpassnings- och verksamhetskraven som bör betraktas som avgörande för huruvida en fasad tål en stilbrytande förändring eller ej för att inte bli förvanskad. Enkelt sett:

- 1) är svaret ja, fasaden **tål** förändring av föreslagen omfattning; konstverket kan uppföras,
- 2) är svaret nej, fasaden **tål inte** förändring av föreslagen omfattning; konstverket kan inte uppföras.

Denna bedömning ska göras i varje enskilt fall, även där åtgärden är av så begränsad omfattning att den inte är bygglovspliktig. För tätbebyggt område inom detaljplanelagt område finns endast undantag från lovplikten för fasadändringar mot kringbyggd gård förutsatt att denna inte ligger

¹ 9 kap. 2 § första stycket 3c PBL

² 9 kap. 6a § PBL

³ 6 kap. 1 § PBF

⁴ SBN-2020-447

inom område utpekad som kulturhistoriskt särskilt värdefull miljö. Åtgärder som inte är bygglovspliktiga ska fortfarande uppfylla samtliga krav i plan- och bygglagen, exempelvis anpassning till stadsbild, varsamhet och förbud mot förvanskning. Bygglovshandläggare på Stadsbyggnadskontoret finns vid behov tillgängliga som rådgivare. Fastighetsägaren ansvarar för motivet.

Slutsats angående möjlighet till ytterligare lättnader av bygglovsplikt

Mot bakgrund av gällande lagstiftning kan Stadsbyggnadskontoret inte frångå lovplikten för vissa åtgärder utan vidare och heller inte identifiera vissa typfall där kraven på bygglov kan undantas. **Stadsbyggnadskontoret måste bedöma varje enskilt fall med anledning av det som framgår i plan- och bygglagen och genom bedömningen avgöra åtgärdens påverkan och därmed bygglovsplikt.**

Förslag på åtgärder

- Med enkla medel kan Stadsbyggnadskontoret förenkla ansökningsprocessen för bygglov för gatukonsttågärder genom bra, lättillgänglig och tydlig information. För att underlätta för de aktörer som önskar utföra gatukonst och eventuellt behöver söka bygglov kan Stadsbyggnadskontoret genom Malmö stads hemsida skapa en informationssida för gatukonst som förtydligar att aktören kan ta tidig kontakt med Stadsbyggnadskontoret för rådgivning, information om bygglovsplikten, upplysning om godkännande från fastighetsägare, bygglovsprocessen, vad som krävs för att söka bygglov samt en exempelritning.
- Utöver upplysningar på hemsidan ska informationen gällande hanteringen av gatukonstären spridas till samtliga medarbetare på Stadsarkitektavdelningen och Malmö stads kontaktcenter.
- Stadsbyggnadskontoret ska med anledning av återkoppling från referensgruppen se över möjligheten till en mer överskådlig taxa för ärenden om bygglov för gatukonst.
- Gällande permanenta bygglov ska konsten kunna förändras över tid utan nytt bygglov om det är inom samma ramar som satts i det senast beviljade bygglovet.
- I samband med tidsbegränsade bygglov kan Stadsbyggnadskontoret informera sökanden om möjligheten att tillåta föränderlig fasadgestaltning på det tidsbegränsade byggnadsverket.
- Som inriktning ska Stadsbyggnadskontoret ha ett positivt förhållningssätt gentemot gatukonst, samt ha en tillåtande hållning i bedömningen av lovplikt.

Ansvariga

Anna-Carin Mårtensson Avdelningschef